

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра філософії та культурології

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Вченою радою
_____ факультету / Н/Н
Інституту

(звання) ((ім'я та прізвище) (підпис)

«___» _____ 2023 р

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 23 «Соціальна робота»
спеціальності 232 «Соціальне забезпечення»
освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення»

Наскрізна програма практики здобувачів освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» галузі знань 23 «Соціальна робота» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Соціальне забезпечення» (протокол № 4 від 24.04.2023 р.) Наскрізну програму складено на підставі «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.93р. № 93, «Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича», затвердженого Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та введеного в дію протоколом ректора №7 від 31.08.2020 року.

Укладачі:

к.істор. наук, доцент _____ Оксана Гнатчук
(звання, науковий ступінь) (підпис) (ім'я, прізвище)

к. соц. наук, доцент _____ Тетяна Медіна
(звання, науковий ступінь) (підпис) (ім'я, прізвище)

к. соц. наук, асистент _____ Катерина Шестакова
(звання, науковий ступінь) (підпис) (ім'я, прізвище)

— доктор соц. наук, професор _____ Сергій Яремчук
(звання, науковий ступінь) (підпис) (ім'я, прізвище)

Програма ухвалена вченою радою факультету / Н/Н інституту

«__» _____ 20__ р. (протокол № _____)

Гарант ОП _____
(звання, науковий ступінь) (підпис) _____ (ім'я, прізвище)

Програма погоджена кафедрою _____

«__» _____ 20__ р. (протокол № _____)

Завідувач кафедри _____
(звання, науковий ступінь) (підпис) (ім'я, прізвище)

Ó Гнатчук О.С., 2023рік
Ó Медіна Т.В., 2023рік
Ó Шестакова К.Ю., 2023рік
Ó Яремчук С.С., 2023рік

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Види та терміни проходження практик	5
2. Мета, завдання практик, компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти у процесі проходження практик.....	5
3. Орієнтовні бази практик	14
4. Організація та керівництво практикою	15
5. Зміст практик	17
6. Форми і методи контролю, документація практики.....	18
8. Підведення підсумків і захист практики.....	20
9. Критерії оцінювання	20
10. Використана література	22
Додатки.....	23

Вступ

Практика студентів закладів вищої освіти України є невід'ємною складовою підготовки фахівців з вищою освітою і галузевих стандартів вищої освіти. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь за відповідною освітньою програмою (спеціальністю).

Практичну підготовку здобувачів вищої освіти як одну із форм організації освітнього процесу здійснюють шляхом проходження практики на базах практики, які забезпечують практичну підготовку. У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (далі – Університет) практична підготовка є невід'ємним складником освітніх програм підготовки бакалаврів, магістрів і доктора філософії за денною та заочною формами навчання та проводиться на оснащених відповідним чином базах практики.

Практичну підготовку здійснюють в умовах професійної діяльності під керівництвом викладача університету та фахівця від бази практики. Організація практичної підготовки здобувачів вищої освіти в Університеті регламентована «*Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти*» (затверджене Вченою радою ЧНУ ім. Ю. Федьковича 31 серпня 2020 року, протокол № 7). URL: <https://drive.google.com/file/d/1EMTd09rzwmD6gmLzuThArr1uKS6U2Bj6/view>

Наскрізна програма практики будується за такими принципами:

- підготовка студента до навчального процесу відповідно до профілю вищого навчального закладу, його адаптація до умов аудиторної і самостійної роботи;
- закріплення набутих теоретичних знань шляхом практичного їх застосування;
- розвиток прямого і зворотного зв'язку в системі формування знань і умінь майбутнього фахівця від теорії до практики і від практики до теорії;
- орієнтація на цілісне і комплексне розуміння студентами змістовності їх майбутньої діяльності за фахом;
- адаптація студента до конкретної сфери його професійної діяльності;
- відпрацювання навичок самостійного оновлення раніше набутих знань.

Наскрізна програма практики повинна переглядатися і доопрацьовуватися не рідше, ніж один раз на п'ять років.

1. Види та терміни проходження практик

Перелік усіх видів практик для кожної спеціальності, їх форми, тривалість і терміни проведення визначено в *навчальних планах*. У відповідності з навчальним планом ОПП «Соціальне забезпечення» передбачено *чотири види практик*:

№	Назва практики	Курс / Семестр	Тижнів	Кредитів ЄКТС / годин	Контактних годин
1	Навчальна (ознайомча) практика, безвідривна	1 / 2	2 (упродовж семестру)	3 / 90	не передбачено НП
2	Навчальна (волонтерська) практика, безвідривна	2 / 4	2 (упродовж семестру)	3 / 90	не передбачено НП
3	Виробнича (документознавча) практика, з відривом від навчання	3 / 6	3	4 / 120	45
4	Виробнича (стажерська) практика, з відривом від навчання	4 / 8	4	6 / 180	60

Тривалість практики від курсу до курсу збільшується по мірі ускладнення завдань практики, що стоять перед студентами, що дає можливість поступово підготувати їх до самостійної професійної діяльності. Загалом практики в ОПП складають 16 кредитів (6,7% навчального навантаження).

2. Мета, завдання практик, компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти у процесі проходження практик

Мета практики – оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації праці в галузі їхньої майбутньої професії, формування у них на базі отриманих в Університеті знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично оновлювати свої знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати отримані знання у практичній діяльності.

Практика здобувачів вищої освіти передбачає безперервність і послідовність її проведення, органічне поєднання з практичними заняттями, отримання здобувачами вищої освіти достатнього обсягу компетентностей відповідно до освітньої програми. Реалізація мети забезпечується шляхом

чіткої організації практики, виконання основних методичних вимог як студентами-практикантами, так і викладачами-методистами.

Залежно від мети і завдань визначають **такі види** практики: *навчальна і виробнича*.

Завдання навчальної практики – ознайомити здобувачів вищої освіти зі специфікою майбутньої професії, сформувати первинні професійні уміння, навички, компетентності із дисциплін загальної та професійної підготовки. Навчальну практику студентів залежно від спеціальності проводять в структурних підрозділах Університету, в організаціях, на підприємствах відповідного профілю на основі договорів з базами практики, а також за розробленими маршрутами у вигляді екскурсій, експедицій на території України з подальшою обробкою результатів у структурних підрозділах Університету.

Завдання виробничої практики – закріпити та поглибити теоретичні знання, отримані здобувачами вищої освіти у процесі вивчення теоретичних дисциплін професійної підготовки, сформувати практичні навички зі спеціальності, а також збір фактичного матеріалу для виконання курсових, дипломних і дослідницьких робіт. Цей вид практики є невід’ємною частиною підготовки до професійної діяльності майбутніх висококваліфікованих фахівців, які готуються до виконання певних професійних функцій та обов’язків на посаді, де вони працюватимуть.

Навчальна (ознайомча) практика, безвідривна (II семестр, 2 тижні)

Мета навчальної (ознайомчої) практики:

- ознайомити студентів з механізмами функціонування соціальної інфраструктури, що діє у полі соціальної роботи з різними верствами населення;
- сприяти формуванню операційного компонента на шляху фахового становлення майбутнього фахівця з соціальної роботи.
- здійснювати подальший розвиток уявлень студентів про об’єкт-суб’єктні характеристики соціальної роботи;
- виховання професійно-значущих рис та гуманістичного світогляду студентів, що готується до фахової діяльності.

Завдання практики:

- ознайомлення з елементами соціальної інфраструктури (організаціями, установами, закладами тощо), діяльність яких спрямована на соціальну роботу;
- опис ресурсної бази організації, де відбувається проходження практики;
- вивчення специфіки роботи соціального працівника у цих організаціях;

- засвоєння вимог до виробничої документації за спеціалізацією проблематики установи, в якій проводиться практика;
- збір інформації про практичний досвід вирішення соціальних проблем, який використовує установа;
- аналіз основних форм соціальної роботи в обраній установі.

Компетентності і програмні результати навчання, якими має оволодіти здобувач вищої освіти у процесі проходження навчальної (ознайомчої) практики:

Загальні компетентності:

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

12. Здатність працювати в команді.

13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності:

2. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення.

11. Здатність оцінювання якості соціальних послуг.

12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні.

13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

9. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців.

14. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення.

15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

16. Застосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення.

19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

Навчальна (волонтерська) практика, безвідривна

(IV семестр, 2 тижні)

Мета навчальної (волонтерської) практики полягає в ознайомленні зі специфікою соціальної роботи окремих соціальних служб, закладів і установ різної відомчої належності; формування позитивної мотивації благодійної діяльності, комплексу професійних знань, умінь, навичок її здійснення; розвиток особистісних та творчих якостей майбутніх фахівців та надання добровільної та доброзичливої допомоги шляхом власної свідомості, посиленої участі у їх діяльності (як помічники спеціалістів).

Завдання практики:

- створення умов для закріплення та практичного застосування студентами теоретичних знань;

- формування позитивної мотивації благодійної діяльності;

- формування професійно-значущих якостей фахівця соціальної сфери (милосердя, доброта, емпатійне співпереживання, толерантність, довіра, почуття відповідальності, організованість і дисциплінованість, активність та ініціативність, розуміння і дотримання принципів і цінностей соціальної роботи);

- реалізація творчого потенціалу студентів (вміння бачити й вирішувати проблеми, висувати гіпотези та оригінальні ідеї, концентрувати творчі зусилля, моделювати ситуації);

- практична підготовка студентів до здійснення волонтерської діяльності впродовж подальшого навчання у ЗВО у складі студентського волонтерського загону.

Компетентності і програмні результати навчання, якими має оволодіти здобувач вищої освіти у процесі проходження навчальної (волонтерської) практики:

Загальні компетентності:

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і

технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

12. Здатність працювати в команді.

13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності:

2. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення.

11. Здатність оцінювання якості соціальних послуг.

12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні.

13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

9. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців.

14. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення.

15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

16. Застосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення.

19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

Виробнича (документознавча) практика за фахом (VI семестр, 3 тижні)

Мета виробничої (документознавчої) практики: закріплення, поглиблення та систематизація теоретичних знань і практичних умінь з соціальної роботи, соціального захисту та обслуговування.

Завдання практики:

- поглиблення знань студентів з методики і технології соціальної роботи в системі соціального захисту населення, вміння їх творчо застосовувати;
- виховання у них деонтологічного підходу до обраної спеціальності та усвідомлення необхідності постійно підвищувати свій професійний рівень;
- розвинути комунікативні, прогностичні вміння й організаційні навички шляхом налагодження взаємодії з потенційними клієнтами;
- вивчення соціальної ситуації, технологій соціальної роботи та документальної бази, яку використовує фахівець соціальної роботи у своїй діяльності;
- формування системного погляду щодо науково обґрунтованих моделей соціального захисту;
- налагодження комунікативних зв'язків з суб'єктами та об'єктами соціальної роботи замість проходження практики;
- участь у розробці й реалізації напрямів соціальної роботи, що здійснюється на базі установи в якій проводиться практика;
- розробка і проведення відкритих форм практичної роботи у соціальній сфері.

Компетентності і програмні результати навчання, якими має оволодіти здобувач вищої освіти у процесі проходження виробничої (документознавчої) практики:

Загальні компетентності:

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

12. Здатність працювати в команді.

13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності:

2. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

3. Здатність консультивати з питань соціального забезпечення різних груп населення, що опинилися у складних життєвих обставинах.

4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення.

11. Здатність оцінювання якості соціальних послуг.

12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні.

13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

5. Використовувати механізми призначення фінансової соціальної допомоги, пенсій.

6. Застосовувати базові знання про основи економічної допомоги об'єктам соціального захисту.

7. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.

9. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців.

14. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення.

15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

16. Застосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення.

19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

Виробнича (стажерська) практика в закладах соціального захисту

(VIII семестр, 4 тижні)

Мета виробничої практики: закріплення, поглиблення та систематизація теоретичних знань і практичних умінь щодо організації та функціонування установ та закладів системи соціального захисту, соціального забезпечення та обслуговування.

Завдання практики:

- поглиблення знань студентів з основ організації та функціонування систем соціального захисту і соціальних служб;

- виховання у них деонтологічного підходу до обраної спеціальності та усвідомлення необхідності постійно підвищувати свій професійний рівень;

- формування системного погляду щодо науково обґрунтованих моделей соціального захисту.

- допомога соціальним службам, установам, організаціям, визначених базами практики, в реалізації завдань;

- організація і надання соціотерапевтичної допомоги клієнтам;

- організація культурно-дозвілдової та оздоровчої діяльності з клієнтами.

Компетентності і програмні результати навчання, якими має оволодіти здобувач вищої освіти у процесі проходження виробничої (стажерської) практики:

Загальні компетентності:

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

12. Здатність працювати в команді.

13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності:

2. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

3. Здатність консультувати з питань соціального забезпечення різним групам населення, що опинилися у складних життєвих обставинах.

4. Здатність використовувати адміністративно-правові механізми призначення та контролю в системі соціального захисту населення.

6. Вміння планування та звітності в системі соціального забезпечення населення.

7. Здатність застосовувати методики індивідуальних обрахунків адресної соціальної допомоги, методики індивідуальних обрахунків призначення субсидій, соціальної допомоги мало захищеним категоріям населення, допомоги по безробіттю.

8. Здатність використовувати методики інспекційних перевірок в системі соціального захисту населення.

9. Здатність до планування та реалізації заходів з проведення моніторингу і інспектування.

10. Здатність до планування та реалізації заходів з надання адресної соціальної допомоги.

11. Здатність оцінювання якості соціальних послуг.

12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні.

13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

5. Використовувати механізми призначення фінансової соціальної допомоги, пенсій.

6. Застосовувати базові знання про основи економічної допомоги об'єктам соціального захисту.

7. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.

8. Застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення.

9. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців.

14. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення.

15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

16. Застосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення.

19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

3. Орієнтовні бази практик

Місце проведення практики залежить від цільової визначеності, мети і завдань, які мають бути реалізовані в процесі кожного із видів практики.

База практики – це установа, підприємство, організація різної форми власності та підпорядкованості, що призначена для проведення практики

здобувачів вищої освіти, і повинна забезпечувати виконання програми практики для відповідного ступеня вищої освіти (бакалавра, магістра).

Підприємства, організації, установи, які є базами практики, мають відповідати освітній програмі, навчальному плану спеціальності здобувачів вищої освіти, урахувати специфіку спеціальності, мати кваліфікованих спеціалістів для керівництва практикою та необхідну матеріальну і методичну базу.

Залежно від мети і завдань практики базами можуть бути як установи, підприємства, організації, так і структурні підрозділи Університету. Вимоги до бази практики прописані в робочих програмах кожного виду практики конкретної спеціальності.

З базами практики (підприємствами, організаціями, установами будь-яких форм власності) Університет завчасно укладає договори на проведення практики за встановленою формою. Тривалість дії договорів, яка може визначатися на період конкретного виду практики або терміном до п'яти років, погоджують договірні сторони.

Визначає базу практики завідувач практики Університету відповідно до змісту, завдань практики на основі прямих договорів із підприємствами, організаціями, установами незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності.

Завідувач кафедри або відповідальна особа за організацію та проведення практик у структурному підрозділі (у разі її призначення) подає у 5-ти денний термін завідувачу практики Університету Паспорт баз практик. На основі Паспортів баз практик завідувач практики Університету формує загально університетську інформаційну базу Паспортів баз практик із визначенням спеціальностей, які вони забезпечують.

Договір, згідно зі встановленою формою, готують у двох примірниках: один – Університету, другий – базі практики. Примірник договору Університету реєструють у відповідному журналі та зберігають на кафедрі.

На основі договору студенти отримують направлення на проходження практики, яке готує керівник практики від кафедри. Направлення на практику оформляється в одному примірнику згідно зі встановленою формою.

На здобувачів вищої освіти, які проходять практику, поширюються законодавство України про працю та Правила внутрішнього трудового розпорядку бази практики.

Для проведення практик за ОПП «Соціальне забезпечення» визначаються бази практик, якими зазвичай є державні установи соціальної сфери і громадські організації. Студенти направляються на бази практик, як правило, групами. При цьому кількість студентів визначається можливістю бази

практики забезпечити виконання програми практики всіма студентами. Також студенти можуть самостійно підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його, а кафедра може дозволити студентові проходити практику у запропонованій ним базі практики з обов'язковим обґрунтуванням такого рішення і наданні відповідних документів.

Зокрема, базами практик студентів за ОПП «Соціальне забезпечення», з якими укладено угоди, є:

- 1) Чернівецький обласний центр зайнятості
- 2) Управління соціального захисту Чернівецької ОДА
- 3) Департамент соціальної політики Чернівецької міської ради
- 4) Пенсійний фонд Чернівецької області

4. Організація та керівництво практикою

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Університеті здійснює перший проректор. Відповідальність за організацію та проведення практики покладено на завідувача практики Університету, декана факультету, керівника практики на факультеті, завідувача кафедри, керівника практики від кафедри за якою закріплено проведення певного виду практики.

В обов'язки *керівника практики від кафедри* входить:

- до початку практики видати кожному практиканту індивідуальне завдання;
- представити студентів-практикантів керівнику бази практики, який закріплює практикантів за керівниками від бази практики;
- за 10 днів до початку практики, відповідно до розподілу студентів, на кожен базу практики сформувавши Паспорт бази практики;
- своєчасно отримати від керівника бази практики витяги з наказу про прийняття здобувачів вищої освіти на практику і призначення керівників від бази практики;
- під час проведення практики постійно контролювати забезпечення належних умов праці і побуту практикантів та дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- контролювати виконання практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, ведення щоденника практики студентами бази практики;
- надавати практикантам методичну допомогу у вирішенні завдань, визначених програмою практики; – своєчасно подавати завідувачу кафедри письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо її поліпшення.

Розподіл практикантів на бази практики готують за 10 днів до початку практики. Практиканти закріплюються за викладачами-методистами кафедри, що мають достатній досвід педагогічної діяльності, відповідно до навчального

навантаження (0.33 години в тиждень на одного студента). В обов'язки **викладачів-методистів** входить:

- представлення студентів керівництву бази практики та керівникам практики від бази практики;
- контролювати забезпечення нормальних умов праці студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів;
- інформувати студентів про порядок оформлення та подання звітної документації про практику, перевіряти та аналізувати щоденники та іншу звітну документацію;
- оцінювати роботу студентів.

Бази практик в особі їх керівників разом з керівниками практик від кафедр відповідають за організацію, якість і результати практики здобувачів вищої освіти. Обов'язки **керівників практики від бази практики**:

- забезпечити необхідні умови для виконання студентом програми практики та, за необхідності, внесення корективів щодо підвищення ефективності проведення практики;
- провести інструктивну (у перший день практики) нараду зі студентом-практикантом. У разі потреби навчити студента-практиканта безпечних методів праці;
- забезпечити облік відвідування бази практики студентом. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти заклад освіти;
- своєчасно попереджувати нещасні випадки, порушення, які можуть трапитися зі студентом під час проходження практики, а в їх випадку, вирішувати через комісію бази практики разом із завідувачем кафедри та відповідальним на кафедрі за практику;
- після закінчення практики надати студенту-практиканту характеристику за підписом керівника бази практики.

Тривалість робочого часу студентів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України і складає для студентів віком від 16-ти років – 30 годин (1 кредит) на тиждень.

Здобувачі вищої освіти Університету при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики отримати в керівника практики від кафедри консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконати програму практики та індивідуальні завдання керівників практики від кафедри та бази практики;
- вивчити і дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики, правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства;

– своєчасно подати керівнику практики від кафедри звітну документацію, що передбачена програмою практики, й захистити звіти про проходження практики.

5. Зміст практик

Програма проходження практики передбачає кілька етапів:

Підготовчий етап практики включає в себе вирішення всіх організаційних питань. У цей час представники закладів, в яких буде проводитися практика, знайомляться з її програмою, узгоджують з керівниками практики вимоги до діяльності здобувачів вищої освіти, режиму роботи, форм звітності з практики, вирішуються інші необхідні питання.

Після обговорення організаційних моментів з керівниками практики проводиться настановна конференція, на якій здобувачі вищої освіти ознайомлюються з завданнями, програмою, звітною документацією з практики, з розподілом за її об'єктами, проводиться інструктаж із техніки безпеки і охорони праці під особистий підпис здобувачів вищої освіти у відповідному журналі.

Практичний етап практики включає знайомство студента з установою, в якій він буде працювати, складання кожним практикантом індивідуального плану роботи, практичну діяльність відповідно до плану, попередню розробку організаційних форм роботи, консультації з методистом та викладачами-керівниками практики.

Протягом практичного етапу студент виконує основні завдання практики, аналізує та обговорює з керівниками практики отримані результати, визначає тему свого виступу на підсумковій конференції.

Форми проведення практики: самостійна робота, екскурсії (переважно під час навчальної практики), робота безпосередньо в організаціях різних форм власності, зокрема системи соціального забезпечення.

При проходженні практики студентам-практикантам видаються індивідуальні завдання, які містять перелік питань, що підлягають опрацюванню. Виконання індивідуальних завдань студентами є обов'язковим. Індивідуальні завдання під час виробничих практик видають студентам керівники їх науково-дослідних робіт для збору додаткової інформації, необхідної для виконання наукових розробок з метою підготовки доповідей, повідомлень, публікацій, кваліфікаційних робіт. Зміст і обсяг індивідуальних завдань визначає науковий керівник студента.

Під час **підсумкового етапу** практики студент в означений термін оформлює щоденник, звіт з практики, отримує письмову характеристику з

місця проходження практики, в яку вноситься оцінка роботи практиканта та звітні матеріали. Всі документи здаються для здійснення контролю керівникам з практики від закладу вищої освіти.

Завершує практику підсумкова конференція (захист практики). Її дата визначається заздалегідь. Здобувачі вищої освіти готують виступи, виставку стендів, газет, фотоальбоми, відеопрезентації, що відображають хід та результати практики.

6. Форми і методи контролю, документація практики

Звіт про проходження практики оформлюють за вимогами, які вміщені в робочій програмі практики. Він повинен містити відомості про виконання всіх етапів програми та індивідуальних завдань, висновки та пропозиції. Звіт є результатом самостійної роботи студента. Він повинен відповідати таким вимогам: чіткість, лаконічність, повнота висвітлення. При використанні у звіті матеріалів з підручників, навчальних посібників, статей тощо обов'язковим є посилання на відповідне літературне джерело.

Логічно-послідовне викладення належним чином оформлених теоретичних і аналітичних матеріалів у структурних елементах звіту (згідно з наведеною нижче послідовністю):

- титульний аркуш (див. **Додаток 1**)
- вступ (мета і завдання практики);
- основна частина (опис змісту практичної діяльності про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання). Характеристика бази практики, її функцій, напрямів роботи, структури, кадрового складу, функціональних обов'язків, форм і методів роботи, режиму роботи, внутрішнього розпорядку. Загальні враження студента про базу практики та пропозиції щодо вдосконалення її діяльності. Характеристика завдань, які виконував студент у процесі практики, висновки щодо успішності виконання завдання та подальшої роботи над проблемою. Аналіз заходів, у підготовці та проведенні яких студент брав участь під час проходження практики: їх мету, завдання, залучених учасників, використанні форм і методів, результати заходів, роль, яку виконував студент-практикант, загальне враження, пропозиції щодо удосконалення проведених заходів.
- висновки та пропозиції. Аналіз загальних результатів практики, висновки студента стосовної корисності для його подальшого професійного розвитку, позитивні і негативні враження, висновки щодо відповідності наявних професійних знань та вмінь студента вимогам професійної діяльності. Пропозиції студента щодо поліпшення практики.
- список використаних джерел;
- додатки.

До звіту з *виробничої практики* додаються такі документи:

– **щоденник** практики (форму див. **Додаток 2**), у якому заповнені, підписані та оцінені керівником практики від бази практики, керівником практики (від ЗВО) усі розділи;

– **характеристика** за підписом керівника бази практики (зразок див. **Додаток 3**). У характеристиці за результатами практики керівник практики від бази практики визначає оцінку діяльності студента під час виконання службових обов'язків, а також робить висновки щодо того, якими вміннями та навичками володіє практикант (характер робіт, до яких був залучений, основні риси та ознаки його особистості, вміння та навички, наявні знання, досягнуті результати).

8. Підведення підсумків і захист практики

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Підсумковий контроль виробничої практики (3 і 4 курси) здійснюється **комісією**, яку призначає завідувач кафедри / гарант ОПП або керівником практики – у випадку навчальної практики (1 і 2 курси). До складу комісії входять керівники практики від кафедри, керівники практики від баз практики (за можливості), викладачі кафедри, які читали студентам дисципліни професійної підготовки. Комісія може заслуховувати звіт про проходження практики здобувачів вищої освіти на базах практики в останні дні її проходження, або на кафедрі *протягом перших п'яти днів після її завершення*, або *перших десяти днів семестру, що починається після практики*, яка за графіком практик організовувалася в літній період.

Результати підсумкового контролю заносять у відомість обліку успішності, залікову книжку здобувача вищої освіти. Звітна документація з практики зберігається на кафедрі протягом *трьох календарних років*.

Практикант, який не виконав програму практики, може пройти практику повторно в позанавчальний час, крім тих випадків, коли практика проходила в останній семестр перед атестацією. У разі, якщо специфіка практики не дає можливості повторного проходження, такого студента відраховують з Університету.

Підсумки кожної практики обговорюють на засіданнях кафедр, а загальні підсумки практики підводять на вчених радах факультетів.

9. Критерії оцінювання

Підсумкова (диференційована) оцінка за практику повинна враховувати зміст представленої звітної документації та рівень виконання завдань практики. Методика нарахування балів здійснюється відповідно до **критеріїв оцінювання**. Під час оцінювання враховуються:

- проходження практики (повнота та якість відпрацювання програми практики);
- результати виконання обов'язків за посадою практики (професійні результати);
- особистість практиканта (здатність висловлюватися, професійні знання, вміння співпрацювати, приймати рішення), окремі здібності та якості (аналітичні, організаційні);
- звіт про практику, зміст та якість оформлення звітних документів.

Загальна кількість балів, яку може отримати студент за проходження практики – 100.

90-100 балів (рівень А) – студент підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. На захисті практики допустив незначні помилки під час відповіді на запитання, що не впливають на розуміння навчального матеріалу та вміння ним оперувати.

80-89 балів (рівень В) – студент підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому вони мають незначні неточності, які не впливають на загальну структуру; є незначні недоліки при підготовці звіту; у відповідях на запитання на захисті практики спостерігається часткове нерозуміння матеріалу, труднощі при оперуванні ним.

70-79 балів (рівень С) – студент підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому є недоліки у звітній документації; у відповідях на запитання спостерігається часткове неусвідомлення матеріалу, труднощі оперування ним. Характеристика студента-практиканта керівником від бази практики оцінена на «відмінно» або «добре».

60-69 балів (рівень D) – студент підготував усі необхідні матеріали практики. При оформленні звітної документації спостерігаються помилки, у щоденнику недостатньо спостережень, висновків про проведення запланованих видів завдань; зміст звіту недостатньо аргументований; у відповідях на запитання відчувається недостатній рівень знань.

50-59 балів (рівень Е) – студент підготував усі необхідні матеріали практики, проте є суттєві зауваження щодо якості їхнього оформлення; спостерігаються помилки, які вказують на недостатнє усвідомлення завдань практики; щоденник і звіт оформлені неправильно; у відповідях на запитання спостерігаються помилки, що свідчать про значні прогалини у знаннях.

49 і менше балів (рівень F) – студент підготував частину матеріалів практики, при оформленні яких спостерігаються грубі помилки, які вказують на нерозуміння завдань практики; неправильно оформлені щоденник, звіт; при відповіді на запитання допускаються грубі помилки, що свідчать про нерозуміння навчального матеріалу.

10. Використана література

1. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту» (зі змінами та доповненнями), URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2145-19>

3. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту» (Розділ XI. Наукова, науково-технічна, мистецька, та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти) (зі змінами та доповненнями), URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1556-18>

4. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затверджене наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 № 93, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>

5. Положення про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (2019 р.). URL: <https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu/>

6. Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти (2020 р.). URL: <https://drive.google.com/file/d/1EMTd09rzwmD6gmLzuThArr1uKS6U2Bj6/view>

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра філософії та культурології

ЗВІТ

студента(ки) ____ курсу ____ групи
освітньої програми «Соціальне забезпечення»

прізвище, ім'я, по-батькові

про проходження _____ практики

(назва установи, організації)

Керівник практики від кафедри:

(науковий ступінь, посада, П.І.Б)

Керівник практики від бази практики:

(посада, П.І.Б)

Дата

Підпис студента-практиканта

ХАРАКТЕРИСТИКА

Студента(ки) Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
освітньої програми «Соціальне забезпечення»

(прізвище, ім'я, по батькові)

Студент(ка) _____
проходив(ла) _____ практику _____ у

в період з «___» _____ 20__ р. до «___» _____ 20__ р.

Проходження практики здійснювалося згідно з програмою практики.

Під час проходження практики студент(ка) тісно співпрацював з такими
відділами _____ та _____ службами _____ бази _____ практики

Особливої уваги заслуговує інтерес практиканта(ки) до сфери діяльності
бази практики, пов'язаної з _____,
що дало можливість достатньо повно виконати програму практики.

Зарекомендував(ла) себе з _____ боку.

Показав(ла) _____ рівень теоретичних знань,
професійної підготовки, навичок роботи з комп'ютерною технікою та
технологіями.

Характеристика ділових якостей студента(ки):

- рівень трудової активності;
- готовність до сприйняття інформації та критики;
- ставлення до дорученої роботи;
- виконавча дисципліна.

Характеристика особистих рис студента(ки):

- стосунки з працівниками;
- коректність;
- комунікабельність.

Висновки, пропозиції, оцінка _____

Керівник від бази практики _____
(підпис) _____ (прізвище, ініціали)